

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 18-10-39566 מדינת ישראל נ' (עצור)
בפיקוח) ואח'

בפני כבוד השופט אבי לוי

המאשימה מדינת ישראל

נגד

הנאשמים

(עצור/אסיר בפיקוח)

גזר דין

שני הנאשמים שלפניי, (הנאשם 1) (הנאשם 2) הורשעו, על-סמך הודאתם, במסגרת הסדר-טיעון בביצועה של עבירה שנכללה בכתב-אישום מתוקן אשר הוגש נגדם. עבירה זו עניינה **שוד בנסיבות מחמירות**, בניגוד לסעיף 402(ב) ו-29 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (**להלן: "חוק העונשין"** או **"החוק"**). הנאשם 1 הורשע גם **בתקיפת שוטר בנסיבות מחמירות**, עבירה בניגוד לסעיף 274(1) ו-(2) לחוק.

העובדות המסתתרות מאחורי סעיפי ההרשעה הנ"ל היו אלו-

במועד בלתי-ידוע במהלך שנת 2018 נטל הנאשם 1 הלוואה בשוק האפור; לאחר שלא עמד במועדי הפירעון, הוא עבר להתגורר בבית חברו, הנאשם 2, באשקלון כדי להסתתר מפני נוסיו, אנשי השוק האפור. ביום 23.9.18, בשעת ערב, הגיעו ברוך מנחימוב ורפאל שמעאילוב (הגובים) לדירתו של הנאשם 2 כדי לדרוש מנאשם 1 את החזר הכספים. **השניים דרשו ממנו סכום בן 20,000 ₪. השניים אף נטלו רכוש השייך לנאשם 2 מתוך דירתו ובכלל זה מכשיר מסוג סוני פלייסטיישן (עם אביזרים ומשחקים), טלוויזיה וערכת משחק פוקר. בהמשך, "סיכמו" השניים שיבצעו עם הנאשמים מעשי-שוד כדי שהנאשם 1 יחזיר באמצעות שלל-השוד את סכום החוב הנ"ל.**

ואכן, במסגרת אותו "סיכום", בו-ביום (מספר שעות לאחר האירועים המתוארים לעיל), סמוך לשעה 00:30, נסעו הנאשמים ושני הגובים באמצעות רכבם של האחרונים לפיצוציית "התאומים" באשקלון, כשרפאל הנ"ל נוהג ברכב במגמה לבצע שוד. ברוך ורפאל ציידו את הנאשמים בסכין בעלת להב באורך של כ-13 ס"מ וידיית בצבע כחול, בסכין בעלת להב באורך כ-10 ס"מ וידיית בצבע שחור ובחולצות

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 18-10-39566 מדינת ישראל נ' . יעצור
בפיקוח) ואח'

שחורות לכיסוי פניהם וסיכמו עימם שישדדו מזומנים וקופסאות סיגריות מהפיצוצייה תוך שימוש בסכינים.

הנאשמים עטפו את ראשיהם באמצעות החולצות ונאשם 2 עטף את אמת-ימינו בחולצה נוספת כדי להסתיר קעקוע שהיה עליה. הנאשמים ירדו מהרכב ונכנסו לפיצוציה כשנאשם 1 נושא את הסכין השחורה ונאשם 2 נושא את הסכין הכחולה. **נאשם 2 ניגש למוכר בפיצוצייה, אפרים מיכאל, שישב מאחורי הקופה ודקר אותו פעמים חוזרות ונשנות בפלג גופו התחתון באמצעות הסכין הכחולה עד שזו נשברה. כתוצאה מכך, נגרמה לאפרים שריטה בירך שמאל.** הנאשמים צעקו על אפרים שימסור לידיהם את הכסף ואיימו עליו כי אם לא יעשה כן ידקרו וישחטו אותו. כמו-כן, הנאשם 2 היכה באגרופיו את אפרים בראשו. אותה עת, שהו בפיצוציה לקוח ופעוט אותו נשא הלקוח בידי. למראה האירוע נמלט הלקוח כשהפעוט בידי. מפאת שפחד מהנאשמים, מסר להם אפרים סך של 2,500 ₪ מהקופה. נאשם 1 נטל מהמדפים לפחות 3 חבילות סיגריות, בשווי 320 ₪ כל אחת ושם אותן ואת הכסף בשקית ניילון צהובה. הנאשמים אף נטלו 2 בקבוקי וודקה בשווי 90 ₪ כל אחד. הם נמלטו מהפיצוצייה בריצה, נכנסו לרכב בו המתינו להם הגובים. מיד אחר-כך, נמלטו הארבעה מהמקום בנסיעה מהירה כשרפאל הנ"ל נוהג ברכב. בהמשך אותו לילה, ובמסגרת ה"סיכום" נסעו הנאשמים והגובים לחדרה כשרפאל נוהג וחיפשו בתי-עסק נוספים למטרות שוד. בשעה 3 לפנות בוקר ירדו הנאשמים בסמוך לחנות שווארמה "ענן" כשפניהם מכוסים בחולצות וכשהם נושאים עימם את הסכין השחורה ותרסיס פלפל שקיבלו מהגובים במטרה לשדוד את החנות. אולם, משהבחינו בכך, שהחנות סגורה חזרו לרכב ונסעו מהמקום. בהמשך, ניגשו למכולת "סידון" כשפניהם מכוסות והם נושאים עימם את הסכין והתרסיס. משהתעורר החשש שקרובי משפחתו של רפאל שם, שבו לרכב ונסעו מהמקום. משם, נסעו לבית חברו של ברוך באור-עקיבא, שם הניחו את שלל השוד וכן את הרכוש שנטלו הגובים מביתו של הנאשם 2.

בשעה 4 לפנות-בוקר נסעו שוב השניים עם הגובים לכיוון מחלף אולגה והחליטו לשדוד את תחנת "דלק" שבמקום תוך שימוש בסכין השחורה ובתרסיס הפלפל. רפאל עצר את הרכב מספר מאות מטרים לפני תחנת-הדלק; ברוך סיכם עם הנאשמים שישדדו את כספו של המתדלק במקום ואת כספת משרד תחנת-הדלק. הוא אף מסר לנאשם 2 מכשיר "נוקיה" והנחה אותו לבצע את השוד כשהמכשיר מצוי בחולצה המכסה את פניו וכשקו השיחה פתוח על-מנת שיוכל להתעדכן בהתקדמות השוד בזמן אמת. בנוסף, הורה בכך לנאשם 2 לדווח "מלא" באמצעות הנוקיה, אם הנאשמים יצליחו לשדוד גם את כספו של המתדלק וגם את הכספת ו"חלקי" אם יצליחו לשדוד רק את אחד מהם.

בשעה 20:4 לערך, ירדו הנאשמים מהרכב כשחולצות מכסות את פניהם; נאשם 1 נושא תרסיס פלפל ונאשם 2 נושא את הסכין השחורה ואת מכשיר הנוקיה בתיק החולצה שעל פניו. **נאשם 2 רץ לעבר תחנת הדלק והתנפל על המתדלק שישב בפתח משרד תחנת הדלק (ציון אביטבול); נאשם 2 בעט**

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 18-10-39566 מדינת ישראל נ' 'עצור'
בפיקוח) ואח'

בחזקה בראשו ודקר אותו מספר פעמים בפלג גופו העליון עד כי הלהב נשבר. כן היכה נאשם 2 בפלג גופו העליון ובראשו בחזקה פעמים רבות, תוך שהוא צועק לעברו, "זה שוד תביא את הכסף". ציון ניסה לגונן באמצעות ידיו אך אחת הדקירות חדרה לבטנו העליונה והוא החל לדמם. כן נגרמו לו חתכים רבים באמות-ידיו.

בפחדו מהנאשמים מסר להם ציון חגורת-נרתיק (פאוץ') שענד שהכילה 2,143 שם במזומן. נאשם 1 נכנס למשרד תחנת-הדלק והורה לציון להיכנס אף הוא. הוא הורה לציון לפתוח את הכספת אך ציון ענה שהצופן אינו ברשותו. נאשם 2 נכנס גם-כן למשרד ושב והיכה את ציון בעוצמה בפניו תוך שציון ממשיך לדמם מבטנו על רצפת המשרד ומנסה להגן על פניו באמצעות ידיו.

לבסוף, דיווח נאשם 2 לברוך "חלקי" באמצעות מכשיר הנוקיה. השניים נטלו את הטלפון הנייד של ציון ואת צרור המפתחות של התחנה ונמלטו מהמקום בריצה.

אותה עת שהה בתחנה שוטר 175 (כשאינו במשמרת והוא לבוש אזרחי). כשהבחין במתרחש צעק לנאשמים "עצור משטרה, וניסה לחסום דרכם באמצעות רכבו. השניים נמלטו מפניו בריצה לכיוון גשר הולכי-הרגל. השוטר דלק אחריהם. או-אז, הסתובב הנאשם 1 לעבר השוטר ותקף אותו על-ידי התזת גז פלפל מהתרסיס. השוטר המשיך במרדף ואף הזעיק שוטרים נוספים. השניים נעצרו. כתוצאה מתקיפתו, נגרמו לציון חבלות כדלקמן – פצע בעומק 2 ס"מ בבטנו העליונה וחבלה מדממת באף. הוא הובהל לבית-החולים, שם נסגרה הפציעה באמצעות סיכות והוא אושפז למשך יומיים.

בעניינם של שני הנאשמים הוזמנו תסקירים מאת שירות המבחן. להלן יובאו עיקריהם -

תסקיר שירות המבחן - נאשם 1

ציון, כי הנאשם 1 הוא בן 21, יליד ארגנטינה אשר עלה ארצה בהיותו בן שנתיים. טרם מעצרו, עבד עם אביו בשיפוצים וכחודש לפני ביצוע העבירה, גר עם שותפו באשקלון. כיום, הוא מתגורר בבית ההורים ומצוי בתנאי הגבלה (פיקוח אלקטרוני). לאחר 11 שנות-לימוד הוא נשר מהלימודים והחל עובד. בתקופה זו החל להתרועע עם חברה שולית, להשתמש בסמים וללוות כסף מגורמים עברייניים בשוק האפור. בשל לחצם של אותם גורמים הוא נמלט לגור עם שותפו באשקלון. לאחר מעצרו, אביו שילם את מלוא חובו לאותם גורמים. הוא לא גויס לצה"ל לנוכח ההליך המשפטי המתנהל בעניינו.

ציון, כי מצבה הרפואי של אימו איננו שפיר. הסתגלות המשפחה (ובכלל זה הנאשם) בארץ לא היתה טובה. מאז המעצר, הוריו דואגים לו ומנסים להרחיקו מגורמים שליליים. מפי האב, למד השירות על הלחצים הקשים שאותם הפעילו גורמי השוק האפור על המשפחה לצורך סילוק חובו של

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 18-10-39566 מדינת ישראל נ' (עצור
בפיקוח) ואח'

כלפיהם. עברו הפלילי של הנאשם נקי. עם זאת, פתוח נגדו תיק בגין עבירות של הפרעה לשוטר וגניבת רכב. תיק זה מתנהל.

בשלבי המעצר, העריך השירות לנוכח אישומו של נאשם זה וקשיי-התאקלמות שעומדים בפניו, כי קיים סיכון בינוני להישנות מקרים דומים ופורצי גבולות; צוין כי אי-התנתקות מאותם גורמים אף עלולה להביא לעלייה בהתנהלות פורצת הגבולות מצדו.

בפני השירות הודה הנאשם בביצוע המעשים אך ציין כי עשה את שעשה מפאת החשש שמא יפגעו באביו ומתוך רצון להחזיר את הכסף לנושיו.

שירות המבחן התרשם מניתוק רגשי בעת ביצוע העבירות ובעת תיאורן. כיום, הוא מבין את חומרת מעשיו אך היה עדיין ממוקד בצרכיו ובמצוקה בה היה נתון ובפנייתו לפתרונות שוליים כמענה לחוסר-האונים בו היה מצוי.

עלה, כי הוא משתמש בסמים מגיל 19; במעצר הפסיק להשתמש בסמים; במסגרת המעצר בפיקוח אלקטרוני הוא משתמש בסמים לסירוגין כדי להירגע ולברוח מהתמודדותו עם תחושותיו הקשות. לא נרשמה לו כל הפרה בתנאי החזקתו בפיקוח האלקטרוני.

בבוא שירות המבחן לערוך את מאזן הערכת המסוכנות צוין, כי הסיכון נובע מחומרת התנהגותו הנוכחית, מהשימוש המזדמן בסמים בו הוא מעורב, מקשייו להתחבר רגשית לאלימות שהפגין ולפגיעה באחרים בביצוע העבירות. הסיכוי לשיקום נובע מהבנתו את חומרת מעשיו, מהתנהלותו הטובה כלפי תנאי ההגבלה ורצונו הראשוני להשתלב בטפול בכלא בתחום השליטה בכעסים. לפיכך, נמצא **סיכון בינוני להישנות התנהגות אלימה כשהתנהגות זו ברמת חומרה בינונית.**

לדעת השירות, ראוי להטיל על הנאשם **ענישה קונקרטיה ומוחשית שתחדד עבורו את חומרת מעשיו**; טיפול בקהילה לא יוכל להפחית לדעתו את מידת הסיכון הנשקפת ממנו.

תסקיר שירות המבחן - נאשם 2

הנאשם 2 הוא בן 18 שנים ו-8 חודשים, רווק, תושב אשקלון. צוין, כי הוא מרצה עונש בן 4 חודשי מאסר (מאז יולי 2018) ומחודש ספט' 18', הוא עצור בגין התיק הנוכחי. הוא התגורר בדירה באשקלון בה התגורר עם שותפו, הנאשם 1. עולה כי אימו סובלת מבעיות נפשיות משמעותיות ומוכרת לשירותי הרווחה. לדברי הנאשם, הוא חווה אלימות פיזית משמעותית ואף הפנה אלימות כלפי האם. הוא סבל בנערותו מאלימות מצד החברה והוא למד להפעיל אלימות כלפי זולתו למקרה שיותקף. הנאשם נשר מהלימודים אחרי 8 שנים בשל תקריות אלימות שהיה מעורב בהן. הוא חבר לגורמים שליליים והחל צורך קנביס ברמה יומיומית. הוא שולב בפנימייה אך לאחר כחודש הוא נפלט ממנה בשל בעיות התנהגות. כשהיה מושעה מהפנימייה נעצר בחשד לביצוע עבירות-מין כלפי קרובת משפחה ואף ביצע

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 18-10-39566 מדינת ישראל נ' · (עצור)
בפיקוח) ואח'

עבירת-מין כלפי אם הבית במסגרת "שיטה" שבה שולב. הוגשו נגדו 3 כתבי-אישום בגין מעשיו בתקופת שהותו בפנימייה. הוא נעצר, אפוא, בכלא אופק ואז ביצע עבירות אלימות והצתה. גם הניסיונות לשלבו במעון "גלעם" לא עלו יפה על רקע בריחות והפעלת אלימות כלפי נערים ואנשי צוות. הוא שב לבית אימו בתנאים מגבילים ובתקופה זו מצבה הנפשי של האם הידרדר והיא ביצעה ניסיון אובדני. הוא אף נעצר בגין עבירת אלימות כלפי האם בתקופה זו. הוא אובחן כסובל מפסיכופתולוגיה מגורית (שיפוט לא תקין) והומלץ טיפול תרופתי. הוא פוטר משירות צבאי על רקע נפשי. לחובתו 3 הרשעות פליליות קודמות בגין עבירות אלימות, מין והפרת הוראה חוקית. הוא הבהיר כי האלימות, אשר ליוותה אותו נבעה מכך שהיה עצמו קרבן לאלימות כלפיו. בהתייחסו לעבירה הנדונה כאן הוא הבהיר כי הצטרף לשוד כדי להשיג סכום כסף כדי למנוע פגיעה עתידית בבני-משפחתו שלו. הוא הודה בביצוע המעשים אך השתמש במנגנוני רציונליזציה והפחתה כדי להצדיקם. הוא איננו מחובר רגשית לפגיעה שנגרמה למתלוננים ואיננו אמפתי כלפיהם. הוא שלל טיפול פסיכיאטרי נוכחי והביע משאלה לצאת ממעגל הפשיעה. לפיכך, הערכת השירות הינה כי מתקיים סיכון **גבוה** להישנות התנהגות דומה בעתיד. לאור כל האמור לא הובאה מטעם השירות המלצה טיפולית. צוין, עם זאת, ששילובו של הנאשם בטיפול במסגרת סגורה ובעלת גבולות ברורים מאחורי סורג ובריח יסייע לו להתגייס לתהליך טיפול ממושך.

ראיות לעניין העונש

מטעם המאשימה הוגש תדפיס מידע פלילי על-שמו של הנאשם 2. ממנו עלה, כי הוא נדון לפני בית-משפט לנוער (תיק 18-04-37379) בחודש יולי 18' בגין עבירות תקיפה, היזק לרכוש ואיומים ל-4.5 חודשי מאסר בפועל. הוטל גם עונש מאסר מותנה בן 5 חודשים לבל יעבור עבירת אלימות מסוג פשע. עונש זה הוא בן-הפעלה. כתב-האישום וגזר-הדין הוצגו אף הם לעיוני (טעת/ב2). עוד הורשע בבית-משפט לנוער בחודש אפריל 18' בגין עבירות הצתה ותקיפת עובד ציבור למאסר על-תנאי; בחודש מרץ 18' הורשע בעבירות של מעשה סדום בקטין, מעשה מגונה בקטין, מעשה מגונה באדם, תקיפה והפרת הוראה חוקית ל-11.5 חודשי מאסר.

הוצגו גם צילומים שבהם תועדו פציעותיו של ציון אביטבול, אשר נפצע, כמפורט לעיל, במהלך שוד תחנת-הדלק שאותו ביצעו הנאשמים.

הוגש גם **תסקיר נפגע עבירה** בעניינו של ציון אביטבול. תסקיר זה לימד על כך, שתקיפתו החמורה באירוע נשוא תיק זה אירע עת היה בשלבים של תגבור הערך העצמי וחווית המסוגלות, ההצלחה והשליטה על חייו על רקע שיפור במצב הכלכלי וההשתלבות במערך התעסוקה. התקיפה ערעה את חווית-היציבות שלו והציפה אותו בתחושות קשות של חוסר-אונים פגיעות ושבריריות. תחושת הבטחון והמוגנות עורערו כליל על-ידי חוויה מבעיתה של אימת-מוות מוחשית ומטלטלת. מאז נפגעו תפקודו, רוחתו שלוותו ואיכות חייו. חייו נעצרו; הוא עסק בעיבוד האירוע ובניסיון לארגן מחדש את

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 18-10-39566 מדינת ישראל נ' (עצור)
בפיקוח) ואח'

חייו והדבר משפיע על המערכת המשפטית בכללותה. הוא עוסק בתסמינים פוסט-טראומטיים ואינו מצליח עדיין לשקם את חייו. מקורות התמיכה שלו הן הכלכליים הן הנפשיים הצטמצמו מאוד והוא חווה חווית בדידות עמוקה. לפיכך, הומלץ להטיל על הנאשמים חיוב בפיצוי משמעותי לנפגע.

טיעוני הצדדים לעניין העונש

המאשימה

בא-כוח המאשימה עתר לקביעת מתחם עונש הולם הנע בין 5 לבין 8 שנות מאסר לריצוי בפועל לצד מאסר על תנאי, קנס ופיצויים לטובת הנפגעים. הוא עמד על הערכים החברתיים שנפגעו – סיכון חי-אדם תוך שימוש בכלי-נשק קרים; זכותם של הנפגעים לשלמות הגוף ולהגנה על רכושם נפגעה גם כן.

ב"כ המאשימה עמד על הנסיבות החמורות של ביצוע העבירות: ביצוע המעשים בצוותא חדא; השימוש בסכינים; ההסתיעות ברכב; השימוש ברעלות פנים; הרף האלימות הגבוה שננקט בלא לאפשר לקרבנות לציית לאיומים שהושמעו כלל ועיקר. ב"כ המאשימה הצביע על כך שמדובר **בשני** מעשי-שוד נפרדים שבוצעו בסמיכות זמנים ותוך שימוש בדפוס פעולה דומה יוצא של המתקפה משולחת-הרסן כלפיו. ניתן ללמוד על רמה גבוהה של דבקות במטרה פועל יוצא של הבדיקות הנרחבות שנעשו על-ידי העבריינים השונים לקראת ביצוע מעשי השוד; ללא התערבות איש-המשטרה הסמוי בהחלט ייתכן שמסע-השוד היה נמשך.

ראוי, לטעמה של המאשימה, לקבוע מתחם זהה לשני הנאשמים בהתחשב בתכנון והביצוע המשותף; כניסת השניים כשהם חמושים; כאשר אמנם הנאשם 2 דקר אך הנאשם 1 הוא "המרוויח" העיקרי מביצוע המעשים. הנאשם 1 תקף את השוטר בסיום האירועים באמצעות גז פלפל. ב"כ המאשימה הצביעה על פסיקה, התומכת במתחם הענישה שעליו הצביע. הוא עתר לכך, שבכל הנוגע לנאשם 1, לנוכח העדר עבר פלילי, ורצון שיקומי מסוים כי ראוי לגזור לו עונש המצוי סמוך לרף התחתון של המתחם; אילו ביחס לנאשם 2, לנוכח עברו המכביד וביצוע העבירות זמן קצר לאחר שחרור מהמאסר, ולנוכח קווי אישיותו והמסוכנות הגבוהה הנשקפת הימנו ראוי להטיל עליו לדעתו עונש הקרוב לאמצע המתחם. התבקשתי להורות על הפעלת המאסר המותנה התלוי ועומד נגדו במצטבר למאסר המוטל כעת.

ב"כ הנאשם 1

עו"ד אסף ברדוגו, סנגורו המלומד של הנאשם 1, בטיעון מפורט, מלומד וממוקד טען כי מעשיו של מרשו קרובים לסייג לאחריות פלילית. מכאן, נלמדת השלכה על שורה של פרמטרים בקביעת מתחם העונש הולם: התכנון שקדם לביצוע העבירה; חלקו היחסי של הנאשם בביצועה, יכולתו של הנאשם להימנע מלבצע המעשה. את הקרבה הממשית לסייג הכורח למד הסנגור מקיומו של איום מוחשי על הנאשמים. לבסוף, ממידת הקרבה לסייג (ולטענת הסנגור-קרבה ממשית) צריך שתיגזר מידת

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 18-10-39566 מדינת ישראל נ' (עצור)
בפיקוח) ואח'

ההתחשבות בכך בקביעת מתחם העונש ההולם. משה"גובים" היו חלק ממשפחת פשע, אשר דרשו סכום של 20,000 ₪ בגין אי-החזרת הלוואה בסכום של 1,500 ₪. פעולותיהם מלמדות על מידת האיום שנשקף מהם: הם נטלו (שדדו למעשה) רכוש השייך לנאשם 2 מדירתו (כשנאשם זה כלל לא חב להם דבר); ה"הסכמה" בין הגובים לבין הנאשמים לביצוע שוד חלף תשלום סך של 20,000 ₪ תוך שעה (כשמדובר באנשים מעוטי-יכולת כלכלית) אינה אלא סחיטה באיומים. מנוסתו של הנאשם 1 מחדרה לאשקלון נבעה, כך נטען, מחששו מפני ה"גובים". צוין, כי מספר ימים לאחר מעצרו אף הוצת רכבו של אביו. הסנגור עמד על כך, שפעולתם של הגובים הינה סחיטה וכפייה במלוא מובנן של המילים הללו בפרט בהתחשב בזמן הקצר מאוד שהושם בידי הנאשמים להשיג סכום כסף כה משמעותי – האיום היה מוחשי מאוד; הנאשמים נשמרו בצמידות בידי הגובים לכל אורך הדרך. התכנון היה כל-כולו של הגובים ועל כל פנים לא של הנאשמים; הנאשם 1 לא ביצע כל פעולה פיזית אלא חלקו היה ליטול אל השלל. הוא לא איים ולא פשע. הנזק הרפואי-פיזי שנגרם לנפגעים היה מזערי. לדעתו, מהמכלול מתחייבת קביעת מתחם נמוך משמעותית מזה שצריך לקבוע ביחס לנאשם 2. הנאשם 1 עשה את שעשה מפחד שמא יפגעו בבני-משפחתו; המדובר בנאשם צעיר, כבן 20 בעת ביצוע המעשים אשר ספק אם הבין את משמעות מעשיו, ספק אם שלט בהם ואם יכול היה להימנע מביצועם לנוכח הסיטואציה שאליה נקלע.

הסנגור הצביע על פסיקה, התומכת בקביעת מתחם עונש הולם שתחילתו ב-4 חודשי עבודות שירות וחלקו העליון עומד על 12 חודשי מאסר בפועל. בתוככי המתחם ביקש הסנגור לאמץ עמדת המאשימה, אשר עתרה להטלת מאסר הצמוד לחלקו התחתון של המתחם, זאת בהתחשב בשורה של נסיבות, שאינן קשורות בביצוע העבירה – פגיעת העונש בנאשם בשל גילו, העדר עבר פלילי, הפגיעה החמורה במשפחתו של הנאשם (תשלום סכומים גבוהים פועל יוצא של הסתבכותו של הנאשם, מצבה הרפואי הקשה של האם ועוד); הודאתו המלאה של הנאשם ושיתוף-הפעולה המלא שלו בחקירה, נטילת האחריות המלאה, מאמציו לחזור למוטב (שבאו לביטוי באי-הפרת תנאי החזקתו במעצר בית). הסנגור הדגיש את העובדה שבתקופה בה הוחזקה בתנאים מגבילים, ניסיונותיו של הנאשם לפנות אל גורמי השיקום על-מנת שישולב בתוכנית שיקומית עלו בתוהו.

לסנגור היו השגות קשות על ממצאי שירות המבחן. כך, לדוגמה, טען הסנגור, ששירות המבחן התבסס על נתונים, שלפיהם מרשו השתמש באלימות כלפי הנשדדים בעצמו בעוד המצב במציאות היה שונה לחלוטין. הוא השיג גם על כך שהשירות ראה בנאשם מי שנתן לגיטימציה להתנהגות אלימה אך הנחה זו כלל לא היתה מבוססת.

במסגרת החלטתי בסיום דיון הטיעונים לעונש, ולנוכח טענות הסנגור הנ"ל, ביקשתי משירות המבחן שיודיע אם היה ער לכל העובדות שבכתב-האישום המתוקן ככתבן וכלשונו או שמא שגה בנתון כלשהו המופיע בהן.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 18-10-39566 מדינת ישראל נ' ... ז' (עצור
בפיקוח) ואח'

עמדת השירות הועברה לעיוני ביום 29.4.19. צוין במסגרתה, כי לאחר ששירות המבחן עבר כדבעי על עובדות כתב האישום המתוקן ועל סעיפי האישום (שוד בנסיבות מחמירות ותקיפת שוטר בנסיבות מחמירות) הוא עודנו עומד על התרשמותו, שלפיה מעורבות בשוד אלים, בנוסף לנשיאת סכין ותריסס לפלל מעידים מיניה וביה שפעולות אלו נעשו "מתוך ניתוק רגשי לפגיעה באחר...". לפיכך, חזר שירות המבחן על הערכתו שלפיה קיים סיכון בינוני להישנות התנהגות אלימה. משאלו הם פני הדברים, למעשה, שירות המבחן חזר על המלצתו מיום 11.4.19, בעניינו של הנאשם 1 ונמנע מלבוא בהמלצה טיפולית במסגרת טיפול בקהילה.

ב"כ הנאשם 2

סנגורו המלומד של הנאשם 2, עו"ד רהב אופנהיימר, עמד בפתח טיעונו על השלכות דו"ח וועדת דורנר על התיק בו קא עסקינן – מסקנותיו המלמדות כי ראוי להפחית במאסרים ממושכים, לבחון עונשים שיקומיים בדמות שיקום בקהילה ולעסוק יותר במחקר מדיניות הענישה. לדעת הסנגור, מקום בו עסקינן בנאשמים צעירים החווים עבריינות לראשונה, ראוי, ככל הניתן, לקצר בעונש המאסר בפועל וכך לחסוך את ההשלכות המשחיתות הנלוות לריצוי מאסר.

הסנגור המלומד עמד בהרחבה על נסיבות ביצוע העבירות – הנאשמים פעלו תחת מורא ופחד בשליחותם של עבריינים, שסחטו אותם ואיימו עליהם לבצע את האמור בכתב-האישום; ולא – יבולע להם. הופעלו על השניים לחצים כבדים שכללו איומים לפגוע בהם וביקר להם ובכלל זה הגעה לביתו של הנאשם 2 ונטילת רכוש יקר-ערך כדי ללחוץ על הנאשם 1 לשלם "חוב" בן 20,000 ₪. הנאשם 2 חש פחד וחרדה ליקיריו (בין השאר על רקע היותו סובל מפסיכופתולוגיה מגורית) הוא מצא עצמו נאלץ לשתף פעולה בתוכנית העבריינית שנקמה על-ידי הגוברים ולבצע המיוחס לו. אמנם, ב"כ הנאשם 2 מכיר בכך, שאין עומד למרשו סייג הכורח כלשונו, אך, על רקע נסיבות חייו האומללות, מצבו הנפשי, מיהות הגורמים שאיימו עליו (עבריינים בעלי עבר פלילי המוכרים כאנשי אגרוף המטילים אימה ופחד) ומשמעות הסירוב לבקשתם, בהחלט יש לראותו כמי שביצע מעשיו בטריטוריה הקרובה לאותה הגנה. לגילו הצעיר בעת ביצוע העבירה (18 ו-23 ימים) נודעת גם כן השלכה בהקשר זה.

בפי הסנגור המלומד ביקורת חריפה על תסקיר שירות המבחן שהוכן בעניינו של הנאשם. הוא הדגיש את העובדה, שקצינת המבחן לא התייחסה לגילו הצעיר מאוד, לכך שחרף גיל צעיר זה לא נמצא מקום למתן המלצה טיפולית, לצמצום הרב שננקט בכל הנוגע לפגישות עם הנאשם לצורך לימוד אישיותו, קשייו ומניעיו; ולהיעדר התייחסות ראויה לנסיבותיו הקשות ביותר מבית. בפי הסנגור היתה ביקורת קשה על מוסדות-השיקום השונים, אשר נכשלו, לפי טענתו, פעם אחר פעם, בניסיונם לחנכו ולהחזירו לתלם כאשר עולה בבירור שרמת העבריינות והאלימות שלו נסקו ככל שעבר ממוסד למוסד. הסנגור ביקש, אפוא, שתושם בידי מרשו הזדמנות נוספת להוכיח את רצינות כוונותיו להשתקם. הוא אף

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 18-10-39566 מדינת ישראל נ' יצור
בפיקוח) ואח'

ביקש שאורה על הכנת תסקיר נוסף בעניינו, אך בנסיבות העניין, ומטעמים שיפורטו בהמשך, לא מצאתי להיענות לבקשה זו.

בבוא הסגור להתייחס לשיקולי-הענישה, עמד על כך שראוי להתייחס למכלול מעשיו של הנאשם המפורטים לעיל כאל "אירוע אחד" כמשמעו של מונח זה בחוק, על כך שהאלימות שנקטה היא "במדרג ברף הבינוני" כשהנזקים שנגרמו, (אף כי נעשה שימוש סכין באירוע) היו קלים באופן יחסי. בהתחשב בהיות הנאשם בגיל שהוא על גבול הקטינות, מי שנסיבות חייו הקשות הובילוהו לסיטואציה שאליה נגרר וביצע המעשים בפרק זמן קצר ותחת לחץ ואיומים, ראוי להימנע מלהחמיר בענישתו. הסגור עמד על כך, שהנאשם הודה מיד, נטל אחריות, שיתף פעולה עם חוקריו (מה שהביא לחשיפת מעורבותו בשוד הנוסף) והביע חרטה; כל אלו מצדיקים הקלה בעונשו. הנאשם חסך זמן שיפוטי ניכר וסייע בהפללת גורמים עברייניים שהיוו יעדים משטרתיים זה מכבר. הסגור המלומד הפנה אל שורה של גזרי-דין שניתנו בעבירות שוד והדגיש את אלו שבהם היו הנאשמים בגדר "בגירים-צעירים". לנוכח כל אלה, הציע לקבוע מתחם עונש הולם הנע בין 18 לבין 36 חודשי מאסר לריצוי בפועל.

דברי הנאשמים

הנאשם 1 ציין שהוא מצטער על מעשיו; לא רצה שיפגעו במשפחתו; הוא ציין כי לא הייתה לו ברירה אחרת מלבד לעשות את שהתבקש.

הנאשם 2 הביע חרטה על מעשיו, ציין שלא רצה לפגוע באיש, חשב על עצמו ועל משפחתו; הוא הוסיף שראה את הפחד של דניאל בעיניים ולא רצה שישתבך או ישתמש באלימות.

דיון והכרעה

האירועים המתוארים בכתב-האישום, הניצב בבסיס תיק זה הם אכן יוצאי-דופן. אין חולק על כך, ששני הנאשמים שלפניי ביצעו במו-ידיהם שני מעשי שוד חמורים, כשהם רעולי-פנים ומזויינים בסכינים ובגז פלפל. אין חולק על כך, שבשני המקרים פגעו בעובדים תמימים, אשר ניצבו במקומות שאותם שדדו (פיצוצייה באשקלון ותחנת דלק במחלף אולגה) פגיעות שאינן של מה בכך; אחד הנפגעים נזקק לאשפוז בן יומיים וסובל עד עצם היום הזה מנזק נפשי מהותי ומשמעותי פועל יוצא של הטראומה שלה נחשף. במסגרת מעשי-השוד הצליחו הנאשמים להשיג שלל בן אלפי שקלים על המשמעות המחמירה הנודעת לנסיבה נוספת זו.

עד כאן, עניין לנו בסיפור סטנדרטי של מעשי שוד, המבוצעים בידי שני עבריינים צעירים תוך התנכרות לחייהם, גופם ובריאותם של קרבתיהם וכשהשגת בצע-כסף היא המניע שמאחורי המעשים.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 18-10-39566 מדינת ישראל נ' (עצור)
בפיקוח) ואח'

עם זאת, עיון בעובדות כתב-האישום מלמדות על ייחוד רב, המאפיין את הפרשה שלפנינו. **היוזמה לבצע אותם מעשים נפשעים לא באה מהנאשמים; למעשה, הנאשמים עצמם היו קורבנות של מעשי סחיטה חמורים למדי, שבוצעו מצדם של אנשי-זרוע, אשר התאנו להם.**

במחלוקת שנפלה בין הצדדים ביחס למשקלה של נסיבה זו בבחינת העונש הראוי להיות מוטל על הנאשמים דעתי כדעת ההגנה. לשיטתי, אין ניתן, בשום אופן, להקל ראש בנסיבה זו ובעיניי היא מרכזית ומשמעותית בפרט על רקע רקעם של השניים, גילם הצעיר והמצוקה החריפה שאליה נקלעו במהלכם של האירועים שתוארו לעיל. אין ולא יכול להיות חולק על כך, שהדין איננו יכול לתת לנאשמים הגנה מלאה מפני הרשעה בפלילים רק בשל העובדה שנסחטו בידי אחרים; עם זאת, אין ניתן להתחמק מהממצא, שלפיו, **הרקע לביצוע המעשים, סחיטתם באיומים בידי אותם עבריינים הוא בעל השלכה ממשית על מידת החומרה שבמעשיהם, מידת האשם שאותו יש לייחס להם ולבסוף על מידת העונש שאותה יש לגזור להם.**

כזכור, סייג הכורח עניינו במצב בו פרט מסוים נתון תחת איום, השולל הימנו את יכולת הבחירה החופשית בין ביצוע העבירה הפלילית ובין הימנעות מביצועה. ויודגש, לשם תחולת הסייג נדרש בין היתר, שיתקיימו (במצטבר) **תנאי הבלעדיות** שלפיו לא הייתה כל דרך אחרת להתמודד עם הסכנה המוחשית (המחוקק נקט בלשון "ושאנוס היה לעשותו עקב כך"); **ותנאי הסבירות** שלפיו אמצעי ההגנה מפני הסכנה המוחשית היו סבירים (ראו: סעיפים 34יב, 34טז ו- 34 יד לחוק העונשין; ולהרחבה בעניין זה: ספרו של פרופ' הלוי, **תורת דיני העונשין**, כרך ג' (2010) עמ' 559-514).

ודוק, בל נשכח שאנו מצויים כעת בשלב שהוא לאחר הרשעתם של הנאשמים דכאן, הלוא הוא שלב גזירת עונשם. **משמע, אין חולק על כך שסייג הכורח איננו חל על מעשיהם של הנאשמים.** הא ראייה הם הודו בביצוע המעשים ובעבירות הגלומות ודומה כי אין מחלוקת בין הצדדים על כך שהפעולות שאותן נקטו הנאשמים דכאן (ביצוע מעשי השוד) לא היו סבירות ולא היוו "מוצא אחרון שאין בלתו". משמע, היה ניתן לאתר דרכים אחרות (סבירות) להתמודד עם האיום.

עם זאת, וכפי שצינו בצדק הסנגורים המלומדים, הכלים המצויים בסימן א'1 בפרק ו' שבחוק העונשין (שעניינו הבניית שיקול-הדעת השיפוטי בענישה) אכן נותנים מענה טוב לנסיבות הללו, שהרי לקביעה שלפיה מכלול מעשיהם של הנאשמים בוצעו בנסיבות **הקרובות** במידת זו או אחרת להתקיימות סייג לאחריות הפלילית נפקות ממשית, **בכל הנוגע לשרטוט מתחם הענישה** בידי בית המשפט; משמע, אדם אשר הורשע בביצועה של עבירה, כאשר עובדות ההרשעה מלמדות על התקיימות קרבה לסייג ראוי להתחשבות בנסיבות הקונקרטיות שהובילוהו לביצוע העבירה (ראו: סעיף 40ט(א)(9) לחוק העונשין. כן ראו לעניין זה: ע"פ 4364/15 **עוקבי נ' מדינת ישראל**, פסקה 13, ניתן ביום 8.11.15).

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 18-10-39566 מדינת ישראל נ' (עצור)
בפיקוח) ואח'

מובן מאליו, שאין דין שוד, המבוצע בנסיבות שבהן מבצעי-השוד פועלים מיוזמתם, מרצונם, ממניעיהם ומתוך כוונה להשיג לעצמם בצע-כסף כדין שוד המבוצע על-ידי מי שביצעו נכפה עליו בידי גורמים עברייניים באמצעים אלימים או באיום. בשני המקרים המעשה חמור; בשני המקרים הפגיעה בערכים המוגנים ובקרבת הפשע קשה. עם זאת, הדין הפלילי (הדורש קיום יחס הולם בין חומרת מעשה-העבירה **בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם** ובין סוג ומידת העונש המוטל עליו) מבקש, כאמור, להתחשב בנסיבות ביצוע העבירות, במניעי העבריינים וברמת אשם טרם גזירת דינם. הדבר צפוי, כאמור, למצוא ביטוי בשרטוט מתחם הענישה.

כאן המקום לציין, כי החוק אינו מציין מהי **מידת הקרבה לסייג הנדרשת** לשם יישום ההקלה בשרטוט מתחם הענישה (ראו לעניין זה: ספרם של המלומדים **רבין וואקי, דיני עונשין**, מהדורה שלישית (2014), כרך ג', עמ' 1481-1482). לשיטתם של המלומדים היעדר ההוראה מעניקה לשופט היושב בדין מידה רבה של שיקול דעת באשר למקרים שבמסגרתם אכן ראוי ליישם את ההקלה האמורה.

אתחיל את שרטוט המתחם ההולם לאירוע המתואר בכתב-האישום. בוודאי שבבחינת הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה (ובהן כפי שצינו בצדק הסנגורים – התכנון, חלקם של הנאשמים במעשים, הסיבות שהביאום לעשות את המעשים והקרבה לסייג לאחריות פלילית) ייחס משקל של ממש לנסיבות המיוחדות האופפות את האירועים המתוארים לעיל.

יצוין, במאמר מוסגר, שחרף העובדה שעניין לנו כאן בשני מעשי-שוד נפרדים עם קרבת נפרדים וכן הימלטות משוטר, לא התבקשתי (ובצדק) על-ידי מי מהצדדים להשקיף על המעשים כאירועים נפרדים והכל הסכימו כי יש להשקיף על הפרשה כולה כאל **אירוע אחד, לו ייקבע מתחם אחד, אשר ממנו יגזרו העונשים הראויים להיות מוטלים על הנאשמים**.

אין צורך להכביר מילים על הערכים המוגנים, אשר בהם פגעו מעשיהם של הנאשמים. בביצוע מעשי-שוד אלימים הם פגעו בזכותם של קרבתיהם לשלמות גופם, לבריאותם הפיסית והנפשית; הם פגעו ברכוש הזולת שלא כדין; הם הפרו את הסדר הציבורי וכאשר הנאשם 1 התיז גז פלפל לעבר השוטר שדלק בעקבותיו הוא פגע לא רק בסדר הציבורי ובזכותו של שוטר לשלמות גופו אלא גם בשלטון החוק ובזכותו של שוטר, באשר הוא, להגנה מפני פגיעה בו בידי עברייניים, שכלפיהם הוא מפעיל סמכותו כדין.

מידת הפגיעה בערכים הללו ממשית. עניין לנו בשני מעשי-שוד; בשני המקרים הצטיידו הנאשמים בסכינים ברעלות ובגז פלפל; בשני המקרים נעשה שימוש בפועל בסכינים; בשני המקרים נגרמה פגיעה לעובדים תמימים בעסקים הנשדדים. באחד מהם האמור היה בפגיעה משמעותית, אשר חייבה

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 18-10-39566-10 מדינת ישראל נ' . . (עצור ,
בפיקוח) ואח'

טיפול רפואי משמעותי, אשפוז ולאחר ההחלמה מהפגיעות הגופניות גם נזקים נפשיים כמתואר בתסקיר נפגע העבירה.

בית-המשפט העליון עמד לא פעם על החומרה הרבה הטמונה במעשי שוד המבוצעים במקומות ציבוריים; עמדה על כך כב' השופטת ע' ארבל במסגרתו של ע"פ 5265/12 **עמור נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 27.12.12) בציינה כדלהלן:

"..עבירה זו אסור לה שתקנה אחיזה במחוזותינו ועלינו לפעול לעוקרה היכן שניתן. עבירת השוד פוגעת בציבור הקורבנות המסוים במסגרת האירוע, כמו גם בכלל האוכלוסייה כאשר גורמים עבריינים מאיימים על שלומה ורווחתה. על בתי המשפט להעביר מסר מרתיע לכל מי שבוחר להשיג רווח 'קל' בדרך עבריינית תוך פגיעה באנשים תמימים הנקרים בדרכם. כאמור, בנסיבות רגילות הרתעה זו צריכה לכלול מאסר בפועל".

לצד האמור, מעשי השוד שונים זה מזה במידת חומרתם והערכאות השיפוטיות ערכו אבחנות אלו היטב. אין דינו של שוד, המבוצע באלימות חמורה או תוך שימוש בנשק כדין שוד שנעשה בלא שימוש בכוח. אין דין שוד שבו נפצע אדם פגיעה קשה כדינו של שוד שבמהלכו איש לא נפגע. אין דין שוד שבו סכום הגניבה היה מזערי כדין שוד שבו נשדד סכום כסף גדול. עמד על כך כב' השופט רובינשטיין במסגרת ע"פ 4841/13 **עומר ספי נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 6.2.14) בציינה כדלהלן:

"באשר לקביעת מתחם העונש ההולם – כנודע, לובשת עבירת השוד פנים וצורות רבות וקביעת מתחמי הענישה ההולמים בגינה מגוונת; אך פטור בלא כלום אי אפשר (בבלי, חולין כז ע"ב), ואת המסגרת קבע כמובן המחוקק בקביעת 'תג העונש' לעבירה זו – אין זה דין של עבירה שנעברה תוך פגיעה פיזית אלימה לעבירה שבוצעה על דרך הפחדה בלבד; אין זה דין של עבירה שנעברה לאחר תכנון והכנה מוקדמים לעבירה אקראית-ספונטנית; אין זה דין של עבירה שנעברה בחבורה לדינה של עבירת אדם יחיד; אין זה דין של עבירה שנעשתה תוך שימוש בנשק, חס או קר, לעבירה שנעשתה ללא שימוש בנשק; אין זה דין של עבירה חד פעמית למסכת שיטתית של עבירות [...]"

ברי, כי מדיניות הענישה ביחס למעשי-שוד מזויינים היא מחמירה מאוד, בפרט מקום בו נסיבות ביצועם הן חמורות, **בהתאם לסעיף 402 (ב) לחוק העונשין** {ראו למשל: ע"פ 1393/09 **שחאדה נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 24.11.09); ע"פ 1286/13 **אבו ג'ומעה נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 20.1.14); ע"פ 8627/14 **דביר נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 14.7.15); ע"פ 4841/13 **וספי נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 6.2.14); ע"פ 1233/15 **מאג'ד נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 19.1.16); ע"פ 3160/12 **כריסטאין ואח' נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 21.4.13)}.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 18-10-39566 מדינת ישראל נ' 9878/09
בפיקוח) ואח'

לדאבוני גם ביצוען של עבירות תקיפת שוטרים בעת מילוי תפקידם, איננו מחזה נדיר במחוזותינו. הערכאות השונות הביעו דעתם, לא פעם, בדבר החומרה והסכנה הטמונות בעבירות אלו. על כך עמד כב' השופט ס' ג'ובראן במסגרתו של ע"פ 9878/09 **מדינת ישראל נ' מוסא** (ניתן ביום 20.9.10, בציינו כדלהלן:

"משטרת ישראל היא הלכה למעשה הגילוי היום יומי של שלטון החוק במדינת ישראל, ומוטלים עליה תפקידים רבים במדינתנו רווית הקשיים, המתחים והאיומים, ונדמה כי אף גוף משטרתי במדינה דמוקרטית לא נאלץ להתמודד עם האתגרים הרבים הניצבים בפני משטרת ישראל, החל מגילוי פשעים ומניעתם וכלה בהתמודדות עם מתקפות טרור אכזריות. שוטרי משטרת ישראל, כמו אנשי שאר זרועות הביטחון, עושים לילות כימים למען שמירה על ביטחון הציבור, ועל כן מחויבים אנו לעשות ככל שניתן על מנת להגן עליהם מפני מי שמנסים להלך עליהם אימים ולפגוע בעבודתם החשובה, אשר נעשית למען כלל הציבור ולהבטחת ביטחוננו האישי. ללא הגנה ראויה על אוכפי החוק לא תוכל המדינה להבטיח לציבור הרחב אכיפה יעילה של החוק והבטחת הסדר הציבורי". (לפרשה הכוללת הן עבירות שוד בנסיבות מחמירות הן עבירות של תקיפת שוטר, ראו למשל: ע"פ 2590/13 **כראג'ה נ' מדינת ישראל**, ניתן ביום 14.4.08).

לצד כל זאת, בל נשכח שמדיניות הענישה הנוהגת הינה אך אחד מהשיקולים המשמשים בידי בית המשפט בקביעת מתחם העונש. מובן, אפוא, כי עת שעסקינן במקרה שנסיבותיו ייחודיות יש להעניק משקל נכבד יותר לנסיבות הקשורות בביצוע העבירה. עמד על כך כב' השופט ג' קרא במסגרתו של ע"פ 9954/17 **זילברשטיין נ' מדינת ישראל**, פסקה 9 (ניתן ביום 22.4.18) בציינו כדלהלן:

"כאן המקום לשוב ולהזכיר את הוראת סעיף 40ג(א) לחוק העונשין: "בית המשפט יקבע מתחם עונש הולם למעשה העבירה שביצע הנאשם בהתאם לעקרון המנחה, ולשם כך יתחשב בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, במידת הפגיעה בו, במדיניות הענישה הנוהגת ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה כאמור בסעיף ט". מלשון הסעיף עולה, כי מדיניות הענישה הנוהגת הינה אך אחד מהשיקולים המשמשים בידי בית המשפט בקביעת מתחם העונש, לצד שיקולים נוספים וביניהם נסיבות הקשורות בביצוע העבירה. דווקא "הייחודיות" של המקרה שלפנינו... מצדיקה מתן משקל משמעותי לנסיבות הקשורות בביצוע העבירה." (ההדגשות אינן במקור).

לפיכך, ראוי לשרטט את משמעות נסיבות ביצוע מעשי-השוד, המפורטות לעיל על מתחם העונש ההולם.

מעשי-השוד היו מתוכננים היטב. על כך לא יכול להיות חולק. עם זאת, הנאשמים לא היו שותפים לתכנון זה ועולה בבירור, כי הם היו "שחקנים" בבימויים של הגוברים, שהיו אלו שתכננו את מעשי-

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 18-10-39566 מדינת ישראל נ' (עצור),
בפיקוח) ואח'

השוד, קבעו את יעדי המעשים, קבעו במה יצטיידו השודדים ואף טרחו וציידו אותם בחפצים הדרושים (סכינים, רעלות, גז פלפל וכיוצ"ב). הם היו אלו אשר הסיעו אותם (כמעט בעל כורחם ממקום למקום); הם דרשו מהם דיווח מידי בזמן-אמת (אונליין) באמצעות מכשיר סלולרי שבו ציידו אותם (במעשה השוד השני), המתינו להם ברכב המילוט ומילטו אותם מהמקום. לפיכך, וחרף העובדה שברור שמעשי-השוד היו מתוכננים, אין ניתן לייחס לנאשמים תכנון זה.

חלקם של הנאשמים במעשי-השוד ומידת ההשפעה של אחרים עליהם בניצוע העבירה ברורים. עובדות כתב-האישום מלמדות בבירור, כי אלמלא דרישתם של הגובים שהנאשמים יבצעו את מעשי-השוד כדרך לסילוק חובו של הנאשם 1 כלפיהם, השניים לא היו מערבים עצמם במעשי-שוד כמתואר לעיל. **המכלול מייצר תמונה ברורה, כפי שהדבר אף הצטייר בסיכומי הסנגורים.** עניין לנו באנשי-זרוע אלימים, אשר רדפו אחר הנאשם 1 עד לביתו של הנאשם 2, בו הסתתר לאחר שאיומיהם עליו באזור מגוריו הניסוהו ממנו. עניין לנו במי שנטלו שלא כדן רכוש, השייך לנאשם 2 מביתו לצורך "סילוק-החוב". מדובר במי שהעמידו דרישות בלתי-סבירות לסילוק חוב מופקע ובלתי-פרופורציוני בפרקי-זמן בלתי-אפשריים. נסיבות אלה מלמדות, כי הנאשמים דכאן לא היו יותר מ"בובה על חוט" כאשר נעתרו ל"הצעתם" של הגובים ונטלו על עצמם את ביצוע מעשי-השוד. אכן, עמדה לפנייהם, לכאורה, אפשרות לסרב. עם זאת, אפשרות זו לא הייתה מעשית ואין לדעת לאן אפשרות כזו הייתה מובילה אותם. לפיכך, ולמרות שייתכן שניתן היה לראותם כמי שעשו את שעשו מתוך איום, שנשקפה ממנו סכנה מוחשית של פגיעה חמורה בגופם או ברכושם ושהם היו אנוסים לעשותו עקב כך, הרי שכאשר פעלו כפי שפעלו, מעשיהם לא היו סבירים לשם מניעת אותה הפגיעה. **עמדו לפנייהם אפשרויות פעולה מגוונות כגון הזעקת המשטרה בשלב כלשהו של התהליך; בוודאי שלא היה זה סביר בנסיבות העניין, להתנפל על עובדי העסקים התמימים הנ"ל ולפגוע בהם פגיעות כה משמעותיות. הדבר לא היה נחוץ ולא היה נדרש ולפיכך, גם לא היה סביר.**

עם זאת, בוודאי שיש לראות את ה"גובים" כמי שהשפיעו השפעה מכרעת על דרך התנהלותם של הנאשמים. פועל יוצא של מעשיהם עלולים היו להיגרם נזקים קשים עוד יותר מאלו שנגרמו בפועל (השימוש המרובה בסכינים בנסיבות הללו בהחלט עלול היה לסכן חייהם של העובדים הללו); בפועל, נגרמו נזקים משמעותיים, פיזיים ונפשיים לקרבנות. הנאשמים עשו את שעשו מפאת האילוץ שאולצו בו. הם הבינו את הפסול שבמעשיהם אך אין ספק שלגילם הצעיר הייתה השפעה על מידת הבנתם את הפסול והשגוי שבדרך הפעולה שבה בחרו בסיטואציה שאליה נקלעו. מידת יכולתם להימנע מהמעשה ומידת השליטה שלהם על המעשה היו מוגבלות ממכלול הטעמים שצוינו לעיל.

אני קובע, אפוא, כי כשפעלו כפי שפעלו הם היו קרובים לסייג לאחריות פלילית. מידת הקרבה לסייג, שהיא כאמור שיקול מרכזי בסוגיית הענישה, היא בינונית בכל הנוגע לנאשם 1 **ורחוקה יותר** ככל שהדבר הנוגע לנאשם 2.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 18-10-39566 מדינת ישראל נ' (עצור)
בפיקוח) ואח'

אין להתעלם גם מכך שהגובים עומדים אמנם לדין במעורבותם במעשי השוד אך אינם עומדים לדין על חלקם בביצוע עבירות כלפי הנאשמים כאן.

מחד גיסא, מידת הלחץ והאילוץ שהופעלו עליהם הייתה ממשית ומשמעותית; מאידך גיסא, עמדו לפנייהם אפשרויות פעולה חלופיות. דרך ביצוע מעשי-השוד (בפרט ככל שהדבר נוגע לנאשם 2) הייתה אלימה ופוגענית במידה החורגת חריגה של ממש מהסביר בנסיבות העניין. משמע - אין אנו עוסקים כאן בחריגה קלה או מזערית מהסייג אלא בחריגה ממשית, אף כי לא כזו המוציאה אותה מגדר החריגות, המצדיקות התחשבות מסוימת לעניין הענישה.

בהתחשב במכלול מצאתי לקבוע מתחמי ענישה נפרדים לכל אחד מהנאשמים.

תחילה ייבחן עניינו של הנאשם 1.

מידת חריגתו מהסייג הייתה מצומצמת יותר; הוא לא עשה שימוש באלימות פיזית כלל; הוא לא עשה שימוש בסכין ולא פצע מי מקרבנותיו; (היבט זה הוא חשוב עת מבוצעת פעולה תחת אילוץ). בקביעת המתחם מובאת בחשבון גם דרך התנהלותו כלפי השוטר שעצרו. ביחס אליו, מצאתי לקבוע **מתחם עונש הולם הנע בין 20 לבין 36 חודשי מאסר לריצוי בפועל לצד עונשים נלווים.**

ביחס לנאשם 2, אשר פעל בתנאי אילוץ דומים אך חרג בפעולותיו חריגה קיצונית הרבה יותר מהסביר, מצאתי לקבוע מתחם עונש הולם הנע בין 24 לבין 48 חודשי מאסר לריצוי בפועל לצד עונשים נלווים.

קביעת העונש המתאים

משנקבע מתחם העונש ההולם בעניינם של כל אחד מהנאשמים, הגיעה השעה לגזור את העונש המתאים לכל אחד מהם בשים לב לנסיבותיו האישיות, אלו אשר אינן קשורות בביצוע העבירות.

נבחן תחילה עניינו של הנאשם 1.

כזכור, מדובר בבחור צעיר, אשר נשר טרם סיום חוק לימודיו, השתמש בסמים והתרועע עם חבורה עבריינית. הלוואות שנטל בשוק האפור סבכוהו באירועים אשר ניצבו ברקע התיק הפלילי הנדון כאן. מצבם הכלכלי של הוריו לא טוב. מצבה הרפואי של אימו גם הוא לא שפיר. ברור, שריצוי מאסר יפגע בנאשם על רקע גילו הצעיר ועברו הנקי; היא בוודאי תפגע במשפחתו, השברירית בלאו הכי. פועל יוצא של ביצוע העבירות נעצר מהלך חייו של הנאשם; המעצר הממשי ומעצר בפיקוח אלקטרוני היוו הכבדה משמעותית עליו ועל בני-משפחתו. הנאשם נטל אחריות על מעשיו, שיתף פעולה עם שירות המבחן וציית באורח מלא לתנאי ההגבלה אשר הוטלו עליו. הוא הודה באשמה ובכך חסך זמן שיפוטי יקר. נסיבות חייו הקשות (עלייה ארצה בגיל ינקות, קליטה לא טובה בארץ, נשירה מהלימודים

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 18-10-39566 מדינת ישראל נ' (עצור) –
בפיקוח) ואח'

והתרועעות עם סביבה עבריינית) בוודאי השפיעו על עצם הסתבכותו בעבירות בהן מדובר כאן. **עברו הפלילי נקי.**

מצאתי להתחשב בתקופה בה שהה במעצר בפיקוח אלקטרוני גם כן כשיקול בקביעת עונשו (ראו לעניין זה: ע"פ 7768/15 פלוני נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 20.4.16).

בהתחשב בכל אלה, מצאתי לגזור עליו עונשים כדלקמן –

(א) 20 חודשי מאסר לריצוי בפועל בניכוי תקופת מעצרו הממשית.

(ב) 12 חודשי מאסר על תנאי שלא יעבור במשך 3 שנים עבירות מסוג פשע שיש בהן יסוד של איום, אלימות או שליחת יד ברכוש הזולת.

(ג) 6 חודשי מאסר על תנאי שלא יעבור במשך 3 שנים עבירה מסוג עוון שיש בה יסוד של איום, אלימות או שליחת יד ברכוש הזולת.

(ד) פיצויים בסך של 10,000 ₪ למתלונן ציון אביטבול; פיצויים בסך של 1,500 ₪ למתלונן אפרים מיכאל. הסכומים הללו ישולמו ב-10 תשלומים שווים החל ביום 1.8.19.

נעבור לדון בעניינו של הנאשם 2.

הנאשם 2 היה צעיר מאוד בשעת ביצוע מעשה העבירה (18 ו-28 ימים). רקעו האישי קשה מאוד, כמתואר בתמצית תסקיר שירות המבחן; אימו חולת-נפש וגם הוא עצמו נזקק לטיפולים נפשיים כבר בהיותו קטין. עברו הפלילי מכביד, חרף העובדה שהוא בוצע רובו ככולו בהיותו נער. אינני סבור שיש מקום לטרונותיו של הסנגור המלומד ביחס לכך, שמוסדות שבהם שהה וטופל לא הצליחו במלאכת ריסונו ומניעת פגיעתו בזולת. לימוד רקעו ומעשיו בעברו מביא לכלל מסקנה שנאשם זה יצר קושי אמיתי לרשויות להשתלט עליו ולהוליכו לדרך הישר, כאשר ברור שגם טעמים פסיכיאטריים עומדים בבסיס התנהגותו.

מובן, כי עונש מאסר יפגע בנאשם **לנוכח גילו הצעיר** (חרף העובדה שריצה עונשי מאסר בעבר). משפחתו של הנאשם (אמו) בוודאי סובלת ותסבול פועל יוצא של מאסרו. כתוצאה מביצוע העבירה הנאשם מצוי במעצר מאחורי סורג ובריה; הוא נטל אחריות למעשיו, הודה באשמה, הביע חרטה וחסך זמן שיפוטי יקר. לנסיבות חייו הקשות (מצבה הנפשי של אמו ומצבו הנפשי שלו כמו גם מכלול מהלך חייו כמפורט לעיל) בוודאי היו השלכה והקרנה על ביצוע המעשים. עברו הפלילי איננו נקי. שירות המבחן התרשם כי נשקפת ממנו מסוכנות גבוהה.

בהתחשב במכלול, **ולא בהתעלם מגילו הצעיר של הנאשם בשעת ביצוע העבירות (18 שנים ו-28 ימים)** מצאתי לנכון להטיל עליו עונשים כדלקמן -

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 18-10-39566 מדינת ישראל נ' (עצור בפיקוח) ואח'

(א) 28 חודשי מאסר לריצוי בפועל בגין תיק זה.
(ב) הפעלה של 5 חודשי מאסר (מתיק פלילי 18-04-37379) שירוצו במצטבר לתקופה המוטלת היום.

יוצא, אפוא, כי על הנאשם מוטלים 33 חודשי מאסר לריצוי בפועל מיום מעצרו.

(ג) 12 חודשי מאסר על תנאי שלא יעבור במשך 3 שנים עבירה מסוג פשע שיש בה יסוד של איום, אלימות או שליחת יד ברכוש הזולת.

(ד) 6 חודשי מאסר על תנאי שלא יעבור במשך 3 שנים עבירה מסוג עוון שיש בה יסוד של איום, אלימות או שליחת יד ברכוש הזולת.

(ה) פיצויים בסך של 20,000 ₪ למתלונן ציון אביטבול; פיצויים בסך של 3,000 ₪ למתלונן אפרים מיכאל. סכומים אלו ישולמו ב-20 תשלומים שווים החל ביום 1.8.19.

זכות ערעור כחוק.

ניתן היום, ט' אייר תשע"ט, 14 מאי 2019.

אבי לוי, שופט